

Sygn. akt IV Ca 6/17

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2017r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Mariusz Struski

Sędziowie SO: Dorota Curzydło, Wanda Dumanowska (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2017 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku Z. K.

z udziałem R. K. i W. C.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestnika R. K. od postanowienia Sądu Rejonowego w L. z dnia 7 grudnia 2016 r. sygn. akt I Ns 873/16

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt IV Ca 6/17

UZASADNIENIE

Z. K. wniósł o otwarcie i ogłoszenie testamentów sporządzonych przez C. K. zmarłego w dniu (...) r. i stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym przez dzieci zmarłego.

Sąd Rejonowy w Lęborku postanowieniem z dnia 7 grudnia 2016r. stwierdził, że spadek po C. K., zmarłym w dniu (...)roku w L., ostatnio zamieszkałym w L., na podstawie testamentu własnoręcznego, sporządzonego w dniu 15 sierpnia 2014 otwartego i ogłoszonego w dniu 07 grudnia 2016 roku przed Sądem Rejonowym w Lęborku, nabyli wprost córka zmarłego W. C. córka C. S. i M. w 8/10 części, syn zmarłego R. K. syn C. S. i M. w 1/10 części oraz syn zmarłego Z. K. syn C. S. i M. w 1/10 części.

Z uzasadnienia tego postanowienia wynika, iż zostało ono oparte na następującym stanie faktycznym:

C. K. zmarł w dniu 8 października 2016 r. w L.. Przed śmiercią na stałe mieszkał w L.. Zmarły był jeden raz żonaty a w dacie śmierci był wdowcem. Miał troje dzieci, uczestników postępowania.

W dniu 11 sierpnia 2014 roku został sporządzony, przed notariuszem A. C., testament, w którym C. K. powołał do spadku swoje dzieci ustalając iż córka W. C. dziedziczy po nim w 80/100 części, syn R. K. 10/100 części, syn Z. K. 10/100 części. W dniu 15 sierpnia 2014 r. C. K. sporządził testament własnoręczny, w którym do spadku powołał ponownie swoje dzieci, w takich udziałach jak w testamencie notarialnym. Następnie C. K. sporządził kserokopię tegoż

testamentu, na której naniósł poprawki, w myśl których do spadku powołał swoje dzieci określając, iż spadek po nim dziedziczy córka w 40/100 części, syn Z. W. w 20/100 części, syn R. K. w 40/100 części.

Na testamencie własnoręcznym, w którym udziały dzieci spadkodawcy są takie same jak w testamencie notarialnym, znajduje się w jego górnym lewym rogu adnotacja postriscptum.

Strony postępowania nie zgłosiły zastrzeżeń do ważności złożonych testamentów.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Rejonowy wskazał, iż Kodeks cywilny reguluje w pierwszej kolejności dziedziczenie ustawowe, jednakże z faktu tego nie należy wyciągać wniosku o pierwszeństwie porządku dziedziczenia opartego na ustawie, bowiem ustawodawstwo daje pierwszeństwo woli spadkodawcy. Wyłączenie dziedziczenia ustawowego w razie istnienia ważnego testamentu stanowi jeden z przejawów obowiązywania w prawie cywilnym zasady autonomii woli podmiotu.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, iż rozporządzić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament, czyli czynność prawną, pozwalającą uregulować sytuację majątku należącego do osoby fizycznej po jej śmierci, której skutki prawne powstają z chwilą śmierci spadkodawcy.

W realiach przedmiotowej sprawy spadkodawca najpierw sporządził testament w formie notarialnej, w którym powołał do spadku swoje dzieci określając iż córka ma otrzymać udział wynoszący 80/100 części, a synowie po 10/100 części każdy z nich. Następnie spadkodawca, w dniu 15 sierpnia 2014 roku tj. w cztery dni po sporządzeniu testament notarialnego, sporządził testament własnoręczny. Powołał w nim do spadku swoje dzieci określając ich udziały w spadku w takich samych proporcjach jak w testamencie notarialnym.

Na kserokopii tegoż testamentu spadkodawca naniósł poprawki i określił iż córka ma dziedziczyć spadek po nim w 40/100 części, syn R. K. w 40/100 części a syn Z. K. w 20/100 części.

Według Sądu I instancji sporządzenie przez spadkodawcę testamentów własnoręcznego spowodowało, iż ważność utracił sporządzony wcześniej testament notarialny mimo, że treść obu tych testamentów była taka sama. Podkreślił, iż ważność testamentu własnoręcznego nie została w żaden sposób zakwestionowana przez strony postępowania.

Dalej Sąd Rejonowy stwierdził, iż dokument, który stanowi kserokopię testamentu własnoręcznego, na którym zostały naniezione poprawki, w żaden sposób nie może być uznany za testament, bowiem z treścią art. 949 § 1 kc spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Dokument, w którym spadkodawca określił, iż udziały spadkobierców mają wynosić 40/100 części, 40/100 części i 20/100, części nie spełnia wymogów jakim powinien odpowiadać testament, ponieważ nie został sporządzony własnoręcznie i nie został podpisany własnoręcznie. Jest to bowiem kserokopia wcześniej sporządzonego testamentu własnoręcznego.

Apelację od tego postanowienie wywiódł uczestnika postępowania R. K.. Zarzucił naruszenie art. 947 kc poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy istnieje testament późniejszy. Naruszenia art. 233 § 1 kpc, poprzez stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu z dnia 11 sierpnia 2014r. w sytuacji gdy istnieją dwa testamenty późniejsze. Nadto w uzasadnieniu apelacji podniósł, iż nie ma przepisu, który zabraniałby dokonywania poprawek na kserokopii testamentu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie należy wskazać, iż Sąd Rejonowy prawidłowo i w sposób wszechstronny przeprowadził postępowanie dowodowe, w zakresie jaki ciąży w sprawie o stwierdzenia nabycia spadku na sądzie z urzędu, bowiem strony postępowania, w tym apelujący, nie zgłaszali żadnych zarzutów i wniosków dowodowych. Ustalony na tej podstawie stan faktyczny nie wymaga żadnego uzupełnienia i jest wystarczający również do rozstrzygnięcia apelacji, dlatego

Sąd II-ej instancji ustalenia te przyjmuje za własne, podkreślając jednocześnie, iż podziela w pełni, przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, ich ocenę prawną.

Z treści zarzutów apelacji wynika, iż w zasadzie sprowadzają się one do naruszenia przez Sąd Rejonowy, przy ocenie materiału dowodowego, zasady swobodnej oceny dowodów, wynikającej z art. 233 § 1 kpc, poprzez stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu z dnia 11 sierpnia 2014r., w sytuacji gdy istnieją dwa testamenty późniejsze. Przepis ten daje wyraz obowiązywaniu zasady swobodnej oceny dowodów stanowiąc, iż „sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”.

W realiach niniejszej sprawy, bez głębszej analizy, stwierdzić należy, iż przepis ten nie mógł zostać naruszony przez Sąd I instancji w sposób w apelacji wskazany, bowiem zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w L. stwierdził nabycie spadku po C. K., zmarłym w dniu(...) roku w L., ostatnio zamieszkałym w L., na podstawie testamentu własnoręcznego, sporządzonego w dniu 15 sierpnia 2014 otwartego i ogłoszonego w dniu 07 grudnia 2016 roku przed Sądem Rejonowym w L.. Zatem Sąd stwierdził spadek na podstawie testamentu późniejszego testamentu własnoręcznego a nie na podstawie testamentu notarialnego, sporządzonego 4 dni wcześniej.

Podkreślić należy, iż w testamencie własnoręcznym z dnia 15 sierpnia 2014r. i testamencie notarialnym z 11 sierpnia 2014r., spadkodawca powołał do spadku te same osoby i w tych samych częściach. Oba testamenty w swojej treści identycznie oddają wolę spadkodawcy, chociaż w treści testamentu z dnia 15 sierpnia 2014r., spadkodawca nie odnosi się do testamentu notarialnego z 11 sierpnia 2014r. Jednak porównanie ich treści potwierdza słuszność orzeczenia Sądu I instancji, bowiem nie wywołuje wątpliwości co do ostatniej woli spadkodawcy.

Rację ma Sąd Rejonowy co do oceny drugiego dokumentu z dnia 15 sierpnia 2014r. Nie może być on uznany za testament własnoręczny, bowiem nie spełnia wymogów określonych w art. 949 § 1 kc. Jak już Sąd Rejonowy wskazał, przepis ten stanowi, iż spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Zatem testament powinien zostać sporządzony pismem ręcznym przez spadkodawcę. Wymóg ten dotyczy całości rozrządzenia, a nie wyłącznie podpisu. Chodzi w tym zakresie zarówno o ułatwienie przeprowadzenia dowodu w sytuacji powołania się np. przez spadkobierców na sporządzony testament wówczas, gdy spadkodawca już nie żyje, jak i o utrudnienie dokonania tej czynności osobom, które chciałyby podrobić treść testamentu. Ustawodawca wychodzi z założenia, że znacznie trudniej podrobić całość pisma niż sam podpis. Dalej, opiera powyższy wymóg na doświadczeniu życiowym, w świetle którego spadkobiercy, zwłaszcza ustawowi, posiadają znajomość pisma ręcznego spadkodawcy (vide: komentarz do art. 949 Kc, pod red. Gutowskiego. Legalis).

Drugi z dokumentów z dnia 15 sierpnia 2014r., jest jedynie kopią (przez kalkę) testamentu własnoręcznego, z tej samej daty, na którym dokonano częściowo poprawek pismem ręcznym, w tym również w zakresie udziałów spadkobierców. Jednak nie zawiera on własnoręcznego podpisu spadkodawcy.

Przepis art. 949 § 2 kc liberalizuje w wymogi wobec testamentu własnoręcznego, stanowiąc, iż brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów. Jednak nie może być uznany za testament własnoręczny dokument, który nie jest podpisany przez spadkodawcę. Brak podpisu powoduje bezwzględną nieważność testamentu.

W judykaturze podkreśla się, że podpis pod testamentem ma za zadanie przede wszystkim identyfikację i określenie osoby spadkodawcy (vide: wyrok SA w Katowicach z 10.4.2015 r., I ACA 853/14, uchwała SN z 9.5.1995 r., III CZP 56/95; postanowienie SN z 11.12.2007 r., II CSK 357/07 - L.). Powinien znajdować się pod treścią złożonego oświadczenia woli spadkodawcy, bowiem, składając podpis, spadkodawca potwierdza treść złożonych rozrządzeń, że identyfikuje się z ich treścią oraz potwierdza, że złożone przez niego oświadczenie jest oświadczeniem kompletnym i ukończonym. Złożenie podpisu, zgodnie z doświadczeniem życiowym, ma zatem przekonywać o zakończeniu czynności testowania i ukończeniu testamentu. Stanowisko to znalazło wyraz w uchwale SN (7) z 5.6.1992 r. (III CZP 41/92, L.), gdzie SN stwierdził, że podpis powinien być pod rygorem nieważności złożony pod pismem będącym testamentem. W razie zamieszczenia podpisu w innym miejscu testament będzie ważny tylko o tyle, o ile związek

podpisu z treścią dokonanych rozrządzeń będzie oczywisty. W doktrynie podkreśla się także, iż złożenie podpisu może również przekonywać o zaistnieniu po stronie spadkodawcy woli testowania. Przejawia się to w tym, że złożył on podpis właśnie pod oświadczeniem na wypadek śmierci, a nie innym, na podstawie którego mogły nastąpić korzystne dla kogoś rozrządzenia majątkowe (vide: komentarz do art. 949 KC, pod. red. Gutowskiego, Legalis).

Wobec powyższego, zarzuty apelacji, zarówno naruszenia art. 947 kc poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy istnieje testament późniejszy, jak i naruszenia art. 233 § 1 kpc, są niezasadne. Co do zarzutu naruszenia art. 947 kc, podkreślić należy, że Sąd Rejonowy stwierdził nabycia spadku po C. K. na podstawie ostatniego, sporządzonego przez niego testamentu, którego treść jest tożsama z testamentem notarialnym, sporządzonym 4 dni wcześniej. Natomiast co do drugiego z zarzutów, stwierdzić należy, iż w procesie ustalenia stanu faktycznego i rozważaniach Sądu Rejonowego, przy wydawaniu zaskarżonego postanowienia, zdaniem Sądu II-ej instancji, nie doszło do przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów. Apelujący nie wykazał naruszenia przez Sąd Rejonowy żadnego z czynników wpływających na realizację tej zasady. Nie można słuszności tego zarzutu podzielić w szczególności z uwagi na to, że drugi z dokumentów prywatnych z dnia 15 sierpnia 2014r., nie może być traktowany jako ważny testament własnoręczny, skoro, jak wyżej wskazano, nie spełnia wymogów z art. 949 § 1 kc. Natomiast testament, na podstawie którego Sąd Rejonowy stwierdził nabycia spadku został w tym samym dniu własnoręcznie napisany przez spadkodawcę, czemu apelujący uczestnik postępowania nie zaprzeczył.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 385 kpc, orzeczono jak w sentencji, oddalając apelację jako bezzasadną.